

Rat do skrajnosti.

Neumoljivo ide rat svojom košutičnom. Rasplinjule se nade u skorašnji mir, što su još nedavno kao duga nagoviještale ljudima na zemlji sunčane dane pomirenja naroda s narodom, države s državom. Ishlapila se jutarna magla, što je velom obavijala sav užas istene. I zadnji je zastor palo, i ođe ubojničkom ratu, ispijane danomice u uvodnim člancima izvjesnih novina, javljaju nam razgovjetno i jasno, da je na svijetu opet pobijedila mržnja i pakost i da čovječanstvo mora da do dna iskapi gorku čašu. „Bit će rat“, govorio je neki prorok, „koji će uništiti čitava pokoljenja. Dvije će trećine pučanstva Europe propasti“. Politika, koju vode danas državnici Europe, kao da služi jedino tom cilju, uzaludnog klanja i krvoprolića. I dok na frontama gine cvijet naše mladeži, dok propada u začedju nedorasla dojenčad, dok se ljudi u oklopima po osjećajima sve više približavaju, sa međusobnim mišljenjem brate kao žrtve istog okrutnog udessa, dođe se junaci začedja, uskoci sa fronte i slavne najčeću, kako bi što više nahukali čovjeka na čovjeka, narod na narod. Treba im zabave velikih bitaka, razdraživanja žilava sa krvavim brojevima, lijeka protiv doande i danomičnih zgodnih prilika za ratno življenje. Napajaju se nasladom krvlju hiljadama svakidašnjih žrtava, kupaju se u suzama majka udovica, tuste se hranom otetom siročadi.

Vjeruje li ta koalicijska uskoka, ratnih živara i špekulanata u one ideje, koje je li silom ili lukavošću nametnula narodima, o kojima nitko ne smije da sumnja, a da mi ne prijeti tamnica i vješala. Iskrenost ovog uvjerenja neka dokažu imenovana gospoda na fronti i ne u uvodnim člancima. Na megdan, tko je junak! Hvalisavost u začedju nije kadra, da uzdrma teške sumnje puka u njihovu iskrenost i poštenje.

Rat traje već četiri godine i žalibože nema nade, da će doskora svršiti. Što je prouzročio taj rat, kakve je promjene izveo u društvu? Svi su narodi svijeta, bilo u Francuskoj, bilo u Njemačkoj, bilo u Austriji, podijeljeni u dva tabora, u dvije kaste, u kastu radnika i ratnika, stromaha i iskorišćenika i u kastu ratnih milijunara. Polag najveće bijede srećeće po svim gradovima najveći sjaj i raskoš, koji ne poznaje skupoće i previsokih cijena. Kao da je nekakva draž plaćati za stvari, što su prije rata stajale nekoliko filira, po stotinu kruna. Život ovih sretnika postaje danomice većim i kobnijim izazovom mase istradalih ljudi. Svaka kriška kruha, svaka pečenka, svaka kava huni area i duše, traži odmazdu, pooštunje opreku između stalaža i stalaža. Ove protivštine postaju svaklu danom izrazitije i to tim više, što si jedan stalaž želi naslavak rata, kao vrelo novih dohodaka i novog bogatstva, dok drugi gubi i ono malo, što je mogao da spasi tijekom četiri godina ratovanja.

Tako se puštamo strjelovikom brzinom uzbrcdo, u bezdan. Tko će biti u stanju da izmiri opreke, da stvori na svijetu opet onaj sklad, što je postojao prije rata? Bilo je onda i stalaški bojeva, bilo je i u ono doba narodnosnih trvenja, ali danas je strast uništila svaki most, koji je još družio narod s narodom, stalaž s stalažem. Da izbjeegnemo najstrašnijim posljedicama, koje se sakupljaju kao grozeće, guste olujne oblačine nad nebosklonom, željeli smo mir, borili smo se za mir, znajući, da je to jedini put, koji je kadar da izbavi Europu od propasti novog krvoprolića, novih grozota, od rata sviju protiv sviju. Bili smo u tom nastojanju neumoćjivi, bili smo oštri i bezobzirni, a sve to u nadi, da pomazemo odvratiti katastrofu, koja prijete vascijelom svijetu. Mišljenje zvaničnih krugova nam nije bilo ni najmanje mjerodavno, ali danas moramo tužnim srcem da ustanovimo, e je naš rad bio uzaludan, naše težnje ja'ove, da se nad Europom izvršuje neka okrutna sudbina, gvozdenom nuždnom, a da nema čovječje sile, koja bi je mogla zaustaviti.

Bezmoćni motrimo na razvoj stvari i čekamo na ogroman val, koji će dignuti i nas i sve s nama, od čije je slijepe mi'osti odvisan naš udes, naša budućnost...

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

B e č, 24. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti nema veće bojne djelatnosti. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 24. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojištima na Lysi i na Sommei ostala je bojna djelatnost ograničena na mjesne izvidjaje. Sjeveroistočno od Baillaulea osvojili smo na juris uzvisine Vangel-

hock te zarobili tamo Francuza. Zapadno od Baillaulea suzbili smo engleske napadaje. Osujetili smo jake sunke neprijatelja sjeverozapadno od Bethuna u našim predstražnim linijama. Predpoljski su bojevi na mnogim mjestima ostale fronte pribavili nam zarobljenika. — Rimajstor barun Richthofen nije se povratio sa proganjanja neprijatelja preko bojnih poljana, na Sommei. Prema engleskim je izvještajima pao. — Istok: Finska: Čete, stojeće pod zapovjedništvom grofa von der Goltz, osvojile su stjecališta željeznica Nyvinge i Ruchimacki te su sjeverno od Lahtija uspostavile svezu sa finskom armijom. — Ukrajina: U Krimu stigle su čete generala Koscha do Simferopola. — Ludendorff.

Engleski izvještaj od 23. travnja popodne: Uspješno mjesno poduzeće, što smo prošle noći proveli sjeverno od Alberta, imalo je posljedicu, da smo popravili naše položaje. Zarobili smo 60 momaka. Isto tako smo dopremili nekoliko zarobljenika u odsjeku Rocheegl u blizini Wytchaetea. Na obli se mjestima vrje za nas uspjelši bojevi. U okolici Fampauxa provalilo je naše stražarsko odjeljenje u jarku neprijatelja. Neprijateljsko je topništvo djelovalo jučer popodne tijekom noći zapadno od Alberta i na najvećem dijelu naše fronte južno od šume Niepe do istočno od Yperna. Naše je topništvo pucalo na sakupljanja neprijateljskih četa u odsjeku Villers-Bretonneux i u blizini od Serre.

23. travnja na večer: Kod jutros javljenog poduzeća istočno od Rocheegla provedena je akcija, sa namjerom, da se popravi naš položaj, potpunim uspjehom. Osim stećenog područja zarobili smo 120 momaka i dopremili nekoliko strojnih pušaka. Osim toga smo popravili jutros naše položaje u okolici Meterna, zarobili nekoliko momaka te dopremili 4 mitraljeze. Neprijateljsko je topništvo jutros razvilo znatnu djelatnost sa plinovitim granatama u odsjeku Villers-Bretonneux.

Turski izvještaj od 23. travnja. Glavni stan javlja: Palestinska fronta: Neznatna bojna djelatnost.

Rat na moru. Wolffov ured javlja: Jedna je od naših podmornica prošle sedmice potopila u zatvorenom području Azora i kod Kanarskih otoka 11 parobroda, 4 jedrenjače, kaošto i dva putnička parobroda sa ukupno 30.262 tone.

Pruohi ratni ministar o položaju na ratištima. Glavni je odsjek njemačkog sabora započeo 23. t. mj. vijecanje o ratnim vojnim potrebštinama. Na želju različitih zastupnika podao je najprije ratni ministar von Steiu pregled položaja na frontama. On je izvodio: Svijet stoji pod utiskom silnih uspjeha na zapadu. Čete su izvršile najviše, što se može zahtjevati od vojnika. Čete su oduševljeno i sa starom njemačkom odanošću započele navalu. Časnici su dokazali i u tom slučaju svoju prokušanu vjernost do smrti. Nevoja su četna odlj ljenja izgubila dvije trećine svojih satnijskih vodja. Gubici su potpunoma normalni, na nekojim mjestima upravo napadno neznatni. Uspjesi na zapadnoj se fronti mogu smatrati silnom pobjedom. Ratni je ministar za tim opisao velike poteškoće dopreme za vojsku, koja tako brzo prodire. Kuće su posve razorene, mjesta je posve nestalo, ceste i putevi su potpunoma neprohodni; unatoč tome je uspjelo osigurati prehranu, što je olakočeno velikim engleskim zalihama, koje su nam pale u ruke. Bojevima smo uopće stigli do linija, na kojim je stajao prije neprijatelj. Tamo je opet našao uporišta, na koja se je prije oslanjao. Da se svlada i ove, potrebno je nastaviti bitku. Ova je u potpunom toku, a mi moramo imati povjerenja u vrhovno zapovjedništvo te strpljivo očekivati, koji će nam uspjesi biti podijeljeni. U Finskoj i u Ukrajini razvijaju se operacije po nacrtu. Na talijanskom i macedonskom je bojištu položaj nepromijenjen. Na kavkaskoj fronti uništil su naši turski saveznici u područja, koja su im prepustena mirovnim ugovorom. — Ministar se je za tim bavio s upotrebom plina. Upotreba plina organizovana je tijekom rata sa strane Nijemaca. Neprijatelj je brzo slijedio. Sada se kod nas fabricira nevidljivi plin. Naši su gubici uslijed djelovanja plina neznatni. O njemačkim tankovima može se kazati, da su brži od neprijateljskih. Tijekom debate izrazio je socijalni demokrat Noske želju, da bi jednotna fronta od Sjevernog mora do Soče dobila praktično značenje odnosnim mjerama saveznika. O ograničenju zračnih nalava na utvrđena mjesta kazao je zastupnik ratnog ministarstva, da neprijatelj nije stavio u tom pogledu nikakvu ponudu i da Njemačka ne može radi toga preuzeti nikakve obveze, koja bi vrijedila samo za nju. — Zastupnik je Müller naglasio zahtjev socijalnog

demokrata Noskea, neka Austrija započne navalom na jugozapadnoj fronti.

* Clemenceauovi dokumenti. Prema talijanskim listovima se iz Pariza javlja: Clemenceau i Franklin Bouillon žele, da se dokumente, koji se tiču pregovaranja sa Austro-Ugarskom, povjeri samo komisiji od pet parlamentaraca. Zastupnik Bourgeois je, pozivajući se na poslovni red, izjavio, da nije time sporazuman, jer ima svaki zastupnik pravo, da pozna sve zakonske osnove i dokumente, koje vladz izruči komisijama. Zagrozio je upadicom u komori, ako mu se ne dozvoli, da pregleda dokumente.

* Preduvjeti za mir. „Solzaldemokraten“ do naša otvoreno pismo načelnika engleske neovisne radničke stranke, Snowdena, u kojemu se veli: Broj članova stranke povećao se je za posljednjih godina za 90 postotaka. Obzirom na vojnički položaj ne može stranka da učini drugo, nego da nadje izlaz iz strašnog položaja. Preduvjet mira jest promjena vlade u Engleskoj i Francuskoj. Engleska treba vladu, koja će tjerati Lansdowneovu politiku. Radnička će stranka podupirati samo takovu vladu.

* Englesko svećenstvo i vojna obvezatnost. Reuter javlja iz Londona: Uslijed činjenice, što svećenici nisu prema novom zakonu potvrženi vojnoj dužnosti, bilo je dne 23. t. mj. na sastanku svih engleskih biskupa jednoglasno zaključeno, da se na sve svećenike engleske crkve, koji se nalaze u starosti vojne obvezatnosti, izda „oglas, neka se dobrovoljno prijave kao vojnici. Biskup svake biskupije imao bi onda da odluči, koji od svećenika ima biti oprošten.

* Novo odredbo glode na ruske ratne zarobljenike. „Arbeiter Zeitung“ javlja: O postupanju sa ruskim ratnim zarobljenicima iz bivše Rusije izdane su nove odredbe. Povratak zarobljenika trajat će, izgleda, još dugo vremena, pošto se u dotičnoj objavi govori o „gospodarskim potrebama“ i o poteškoćama transporta. Iz objave se može razvidjeti, da se ruske ratne zarobljenike ne može još smatrati potpunoma slobodnima. Važno poglavlje obraduje odošaje između poduzetnika i vojne uprave. Što se tiče prehrane, kazano je, da je dobra i tečna hrana preduvjet za radnost Rusa i da vojnička uprava nije sklona, služiti se prisilnim srestvima, pa slučaj, da bi Rus zapustio rad radi slabe prehrane. Ruski zarobljenici imaju pravo na plaću, koja je obična za radnike u dotičnom kotaru. Troškovi za prehranu odbijaju se od plaće. Mjesne oblasti imaju zadaću, da odrede količinu hrane i njezinu vrijednost. U glavnom vrijede u ostalom iste odredbe kaošto i za civilne radnike. Bez pratnje ne smije ruski zarobljenik da putuje željeznicom. Od 9 na večer do 6 u jutro moraju zarobljenici ostati u obitavalištima namijenjenim njima. Posjet kinematografa u pratnji i gostiona im je dozvoljen. Skitanje sa ženama im je zabranjeno. Dozvoljen im je uz gotove uvjete brak. Ruski zarobljenici se mogu nastaniti u Austriji, a da ne bivaju uvojničeni. — Konačno se primjećuje, da ove odredbe ne vrijede za ostale ratne zarobljenike.

* Položaj u Vladivostoku. Petrogradska brzojavna agentura javlja: Prema vijestima iz Vladivostoka nije na dalekom istoku nastupila nikakva promjena. Japanci se ograničuju na patroljsku službu u japanskim kotarima grada. Gradonačelnik sovjeta spriječava njihove pokušaje, da prodru u europske kotare.

* Amerika. Reuter javlja iz Washingtona: Zastupnička je kuća prihvatila promjenu zakona o brodolju, na temelju koje će mornarički zbor biti povišen od 30.000 na 75.000 momaka. Predsjednik Wilson je potpisao zakonsku osnovu, kojim se zakon o spijunaži može primijeniti i za ženske, te se naredjuje, da se sloboda gibanja inozemskih žena ograniči.

* Besarabija. Prema vijestima iz Besarabije, sadašnji će besarabijski kabinet naskoro odstupiti, a na njegovo će mjesto stupiti vlada, sastavljena od Pelivana. Besarabijski ministar-predsjednik, te prvi predsjednik zemaljskog vijeća, stupit će u rumunjski kabinet kao ministri bez lisaice. Ove će promjene biti provedene odmah iza potpisa mirovnog pregovora.

Austrijska gospodrska kuća.

B e č, 24. (D. u.) Predsjednik gospodrske kuće, knez Alfred Windischgrätz, upratio je jučer na večer na ministra-predsjednika dr. von Seidiera pismenu molbu, e bi zaprosio Njegovo Veličanstvo te bi ga dignuo sa ove službe. Kao uzrok demisiji navodi se prema večernjim novinama oprečno shvaćanje glade držanja sjednice tijekom zadnje sedmice.

Neuspjelo englesko poduzeće protiv belgijskoj obali.

Berlin, 24. (D. u.) Wolffov ured javlja: U noći od 22. na 23. t. m. osujećeno je opsežno i smiono poduzeće engleskih pomorskih bojnih sila protiv naših uporištima u Flandriji. Poslije žestokog opsirijeljavanja sa mora prodriješe zaštićeni gustom, umjetnom maglom maleni krstaši, praćeni od mnogobrojnih razarača i motornih čamaca, neposredno do pod obalu kod Ostende i Zeebrücke u namjeri, da unište tamošnje naše brane i lučke naprave. Istodobno je — prema izjavama zarobljenika — imalo odjeljenje od 4 kumpanije mornara, da zaposjedne gatove u Zeebrücke i da uništi sve na njima se nalazeće zgrade, topove i ratno orudje, te lađje u luci. Na gatove je stupilo samo oko 40 mornara, koji padoše u naše ruke dijelom mrtvi, dijelom živi. Na uskoim, visokom zidu gata vršila se je žestoka borba. Od engleskih pomorskih bojnih sila, koje su sudjelovale kod navale, uništeni su tik pred obalom krstaši „Iphigenija“, „Intrepid“, „Syrus“ i druga dva krstaša jednakog tipa nepoznatog imena. Najdalje je naša topovska vatra uništila 3 razarača i velik broj torpednih čamaca. Mogli smo spasiti samo pojedine mornare od njihove posade. Osim štete, prouzročene na gatu torpedom, ostale su naše lučke naprave i obalne baterije posve neoštećene. Od naših pomorskih bojnih sila bila je samo jedna naša torpedovka veoma lako oštećena. — Načelnik morn. gen. stožera.

Političke vijesti.

Mirovna prognoza aranja sa Rumunjskom.

Berlinski „Lokalanzeiger“ piše: Da li će narednih dana doći do potpisivanja mira s Rumunjskom, nije još sigurno. Da se do sada nije moglo dobiti sve potpise, koji su potrebni za mirovni ugovor, nije nipošto začudno, pošto se radi o mirovnim ugovorima sa čitavim nizom država. U koliko se tiče Njemačke, čini se, da je sve gotovo za potpisivanje ugovora. — „Vossische Zeitung“ piše: Njemačka je vlada, iz razloga, o kojim mogu vladati različita mišljenja, zastupala stanovište, da je odluka o pitanju dinastije stvar susjedne Austro-Ugarske. Prema bečkim vijestima izgleda, da se tamo sve više uvlažu razlozi, koji govore protiv sadašnje dinastije. Možemo se nadati, da će Berlin svim silama poduprijeti bečko stanovište, pošto će to odgovarati svaka o više interesima središnjih vlasti negoli održanje sadašnje dinastije, koja sa svojim pristalštvo više prijanja uz antantu nego uz centralne vlasti. Kühlmann će po svoj prilici u srijedu (24. travnja) obdržavati rasprave sa vodjama političkih stranaka. Barun je Burian odgodio svoj posjet u Berlinu, pošto dr. von Kühlmann boravi još u glavnom stanu. Kühlmann će onda sa Burianom otputovati u Bukarešt, da riješi zajedno s njim sva pitanja, koja su u svezi sa sklapanjem mira.

Šta nam nedostaje?

Pod tim naslovom čitamo u „Glasu Slobode“ slijedeće poučne izvide, koji vrijede u velike za sav naš narod. Kod mnogih naših drugova i organizacija postoje u mnogim pitanjima rada na organizaciji pogrešna mišljenja. Mnogi misle, da se sa jednom skupštinom, konferencijom ili člankom u listu rješavaju sva pitanja; misle da je dovoljno kava se, a naročito u pitanju rada oko podizanja organizacija, članovi i radnici sastanu na skupštinu ili konferenciju, pa se na njoj izgovore ili izjave. Medjutim, ko ovako misli, taj izgleda da nije shvatio na kakav se način mora raditi, a da se postigne cilj, koji nam svima lebdí pred očima. Skupštine i konferencije se obično sazivaju: 1. Da se u nekom pitanju povede i agitacija ili dade uputstva članovima i 2. da se u raznim pitanjima

donose i stvaraju zaključci, odredi pravac nekome radu. Time t. j. samim održavanjem skupština, nije postignut cilj, ako se, bilo to u jednome ili drugome slučaju, iza toga ne radi na provođenju stvorenih zaključaka, a to drugim riječima znači: ako se unutar organizacija ne obavlja takozvani sitan rad. A toga rada nam danas nedostaje. Ako se na jednoj konferenciji ili skupštini n. pr. stvore usvoji rezolucija, u kojoj se pozivaju drugovi da rade na ojačanju organizacije, na prikupljanju novih članova ili tome slično, onda to ostaju mrtva slova na papiru, ako se iza toga drugovi ne će baciti na rad u smislu stvorenih zaključaka, ako neumorno svagdje i na svakome mjestu, kod svake prilike, ne će poraditi, da se stvoreni zaključci oživotvore. U takvim i sličnim primjerima leži danas mnogo nerazumijevanja kod naših članova. Mnogi misle, da su ispunili svoje dužnosti prema sebi i organizaciji, ako uredno plate svoje članske uloge i ako od vremena na vrijeme dodju na koji sastanak ili skupštinu. Medjutim, to su, kako bi se reklo, najprimitivnije dužnosti jednoga člana i to novaka, koji je tek doveden u organizaciju. Osim ovih dužnosti, valjan član imade još i mnogo drugih dužnosti, a te su: da ispunjava i vrši sve zaključke i da osim toga iz vlastite pobude radi svestrano, da se njegova organizacija što solidnije izgradi i ojača. U tome radu ne bi smjelo biti razlike između člana, koji vrši kakvu odboršku funkciju i člana, koji nema kakve naročite funkcije. Članovi, koji imaju kakve funkcije, oni su obično obuzeti poslom oko ispunjavanja naročitih dužnosti, koje proizlaze iz njihove funkcije, pa im za ostali organizatorni rad ostaje vrlo malo vremena. Oni članovi medjutim, koji nemaju nikakvih funkcija, u funkcionarima obično gledaju one ljude, koji bi trebali da vrše one dužnosti, koje treba da vrše članovi bez funkcije i tako obično te dužnosti, koje su u mnogo slučajeva vrlo važne, niko ne vrši. U tome smo do sada bili vrlo slomašni. Osim toga, veliki broj naših članova, umjesto rada, samo kritikuju sve bez obzira. Oni, umjesto da rade na ojačanju organizacije i izvršavanju njenih zaključaka, pa da tako steknu i pravo na kritikovanje stvari, koje možda nijesu dobre, oni sami kritikuju sve iz ruda i vrlo malo vode računa o tome, da li su sve te kritike na mjestu i opravdane i da li oni tako ne nanose više štete nego koristi općoj stvari. Razumije se, da i medju ovima i ovakvima ima razlike, ali jedno uvijek ostaje, i to je: da je malen broj onih članova, koji svestrano vrše svoje dužnosti, kojima je organizacija, osim materijalnih interesa, i ideal, i da prema tome rade na ostvarenju njenih ideala. Samo sitnim radom i agitacijom od pojedinca do pojedinca, radom sviju članova u svim pravcima, naše će organizacije moći napredovati i pružati članovima ono, što od nje očekuju, a sa tim uporedo svi mi doći do ostvarenja naših socijalističkih ideala.

Iz slavenskog svijeta.

Iz češkog svijeta. Pod naslovom „Pobitka zle savjesti“ piše praški „Venkov“ na uvodnom mjestu: Nijemci u češkoj izdase letak o budućoj češkoj državi, a tu svakojakim citatima dokazuju, da o u toj državi bila uvjek potlačivana njemačka manjina i da taj letak ne bi se mogao onemogućiti nikakvim garancijama, jer da većina može uvjek silovati manjinu. Zakoni napisani ništa ne vrijede, kako to vidimo u Ugarskoj. To je letak snišao dugog razgibanja. Čehlo to tumačenje poučno je već sa slavnosti današnjih prilika. O tom ipak nema sumnje, da je danas potlačivana češka većina od njemačke manjine, jer što se danas sve ne radi za Nijemce u češkim zemljama, i kako se ih u svakom pogledu podupire, o tom zaista ne moramo da se mi sami raspisujemo. Već sam fakat, da se za volju Nijemcima

ne sazivlje u češkoj češki sabor, i da tu imademo zemaljski apsolutizam, dostatan je da dokaže kakvi li su odnošaji u kojima živimo. Pomislmo li si jošte k tome, da u Češkoj, u Moravskoj i u Sleskoj sva su uplivna mjesta zaposjednuta od Nijemaca, a u Sleskoj ni obični sudac ne će da riješava češka priglasenja češki — imademo doista pravu sliku njemačke pravednosti u posvemašnjoj golotli! K tome bismo mogli da pridodamo još na tisuće prilika o krutom potlačivanju čeških manjina i sličnih zbilja; ali sve to, kako je rečeno, same su poznate stvari. A tu nam još dolaze Nijemci, pa pripovijedaju o tom, da većina potlačuje manjinu! Bilo bi zaista čovjeku, da se nasmije, kad se ne bi radio o tako ozbiljnoj stvari. Ukratko, Nijemci dakle hoće: ili neka i nadalje bude potlačivana češka većina, kao i dosada, ili pak neka se razdijeli češko kraljevstvo. Boje se svoje budućnosti! Zla savijest oziva se u njima! Znadu, naime dobro, kako su postupali prema nama, koliko su počinili na nama okrutnosti, te su, da bismo im u češkoj državi sva ta nasilja otplaćali. Strah govori iz njih! Ne mogu niti da si predstavim, da bi iza svega tog, što su časi iskusi, mogli postupati sa svojim tlačiteljima pravedno i objektivno. Oni sami ne bi nikada bili kadri da učine, a ni na pamet im ne može pasti, da bi to mogao učiniti narod češki! Pa uo jeste, da Nijemci, koji se uvjek izdavaju za oduševljene obožavatelje narodarske politike, nastoje, najedamput, kao primjer za strah, navadaju narodnosni zakon ugarski iz godine 1868. te polazuju na njemu, kako u praksi, vrjednici obna manjina! Najedamput dakle, kad to trebaju, laže da nas uvjere narodarskim sovizmom, što im medjutim ne će prijeći u tome, da dokora opet u svijetu razasnuju, da je u Madžariji za slavenske narode pravi raj... Ne čemo niti opetovati, što je već stoput bilo opetovano, napisano i rečeno, da je medju nama („Česima“) i Nijemcima te Madžarima velika razlika te da Česi nijesu nikada gojili politike niske osvete i strasne otplate, nego da u svom programu od početka propovijedaju: ravnopravnost i jednakost za sve — dakle i za Nijemce i Mi, koji znademo, kako svaki pritisak na konac odnesu ipak samo tlačitelji, imademo drukčiji nazor, drukčiju moraliku, negoli njemački zemljaci. Ali odmah takodjer pridodajemo: neka Nijemci nastoje oko rastrganja našega kraljevstva makar i najgore, neka makar najmarljivije traže svakojake dokumente protiv nama, mi ne čemo popustiti!

Koruška za deklaraciju. Jugoslavenski je klub dobio iz Koruške slijedeće izjave za deklaraciju: Slovenski duhovnik i dekanije Šmohor; županiji Sveče (občina Bistrica v Rožu, kraji: Spodnja Bistrica, Polana, Salo (43 podpisov), Sveče (125 podpisov), Zgornji kraji, Badine (77 podpisov), Bistrica (23 podpisov), (skupno 347 podpisov); slovenski rudarji v Črni na Koroškem z navdušenjem pozdravljajo m. d. (706 podpisov. — žene in dekleta v Črni so poslale 437 podpisov preblag. g. dr. Tavčarjevi v Ljubljano, tako da je vseh podpisov za vednih Slovencev in Slovenk v Črni lepo število 1233); „možje in mladeniči, žene in dekleta županije Šmilc nad Piberkom, pozdravljajo z navdušenjem srceom, polnem narodne samozavesti“ pravično izjavo jugoslovanstkega kluba (sledí 812 podpisov); z velikim navdušenjem se pridružujejo m. d. možje in mladeniči, žene in dekleta iz St. Jakoba v Rožu (1010 podpisov); istotako možje in fantje, žene in dekleta pri Devici Marji na Jezeru z navdušenjem pozdravljajo m. d. (1186 podpisov); občinski odbor v Tolstevvrhu pri Guštanju izjavlja soglasno in odločno da se pridružuje m. d.

GJURGJEV DAN.

Ako ikada srce zaboli, duša se razdraga i slatka tuga obuzme dušu — to je pri uspomenama na prošlost, minule dane, rodno mesto, drugove iz djetinjstva... One, koji su pomrli, spominješ s pobožnošću i poštovanjem, a one, koji su još živi, gledaš čudom kako su se promenili...

Gledam živu, tesnu ulicu, ogragjenu visokim zidovima, s velikim kapijama i razgranatim drvećem, koje se pruža, te je kiti zelenilom. Slašam viku drugova, gde me zovu da idemo na rekui i sećemo zelene vrbe. Vidim majku, kako pogurena ide po bašti i bere razne trave, pa sve to sa uskršnjim jajem i srebrnom paricom meće u čanak vode pod bokor ruža.

Sutra je Gjurgjev dan!

Veće. Na nebu sija mesec, a ja sedim na pragu i pratim njegovu jurenje preko oblaka. Prošla se ona slatka, puna čežnje, mešećeva svetlost, te sve obasjala i obavila mekotom i snom. Drveće, senke, šuštanje lišća, cvrčanje popaca, sve to klizi, brui i obuzima dušu, a ona drhti i štrepi. Htela bi da poleti, ali ne zna kuda? Da brojim zvezde? Da pevam? ... Sa ulice se čuju glasi i bit koraka. Po neko zapeva, glas mu se proštre, razastre na sve strane i polako, drščući, utone u ovu slatku, letnju, tihu, večernju tišinu!...

U ranu zoru budi me mati. Onako sanan i razdragan jutarnjom svežinom idem u baštu. Tu, među cvećem, ispod ruža; stoji voda, a po njoj pliva crveno jaje, zdravac, dren i druge lekovite trave. Svlačim se i kupam. Pucnji i veseli glasi prolamaju jutro. Okolina, a naročito rečna, ječi od pucnja pušaka i uskljika. Tamo, u reči, svaki se kupa. Jer ko se tada — na Gjurgjevdan, u jutru, pre sunčeva izlaska, — okupa, biće ceće godine zdrav ko dren, čije lišće, tada nabacano, pliva na vodi...

Pošto se okupah, zagjoh po bašti i otpočeš da berem cveće, koje će mati, sa svećom, odneti na očev grob. Megju ružama opazih poveći zemljani sud — „čupče“, pokriveno lišćem.

— Šta je ovo, nano? pitam, a već sam se sago i dižem maramu kojom beše pokriveno.

— Ne, ne! Ostavi sine, to je manjafa.

Polako dogje pa i progje podne. Seo sam blizu prozora i uzео da čitam. Iz bašte duše vetrić. Zanes me čitanje, utonuc sam u pripovest, pa gotovo i ne dišem. Odjednom, čuh kikoš, trgoh se i pogledah, a ono bašta puna komšijskih devojaka.

Skupile se oko onog čupčeta. Sve lepo obučene, na glavi im beše, ko sneg, marame — šamije; tesni jelečići pripihli im se za oble grudi; šaljare široke, lepo nabrane na bore; rukavi od provrvidnih košulja takogje široki, te se iz njih slobodno promalja bela, obla, puna ručica... Neke se u travu, druge klek-

nule oko cveća, a treće uzele lišće i njima pucaju, te tako kušaju vernost i ljubav svojih dragana.

Nagoh se na prozor.

Šta ćete? pitam ih.

— Ta sad čemo da vadimo mantafu. Znaš li, da i ti imaš? Metnula je „ona“.

— Eh?! i nagoh, se jače k njima.

— Jes', jes', povikaše one, — znamo, čak i kakve su! Njene su kite, vezane crvenom vrpcom i u svakoj ima po jedna lafa.

— A vaše?

— E, to ti ne treba da znaš. Nego hajde probudi tetu.

— Dobro, dobro. A smem li i ja tamo, međju vas, da dogjem?

— U tvom je dvoru, pa možeš!

I odoše iz bašte u dvorište. U čas počese dolaziti i ostale iz cela komšiluka. Žene, devojke, devojčice, deca, sve to dolazaše, tiskaše se oko bunara, biraše bolja, hladovitija mesta ispod velikog duda i kajsije, koji behu odmah do bunara. Kako koja dogje, izvadi vode iz bunara, umije se, polije bosc noge, zatim brišući lice „boščom“ seda u hlad i čereta sa ostalima. Zagor se sve više dizaše. Smeh, klicanje, ugušen prekora usled jaka stiska, slatko, strasno kikošanje i tiho šaputanje — sve se to dizaše, bruijaše i gubljaše u svetlom, žarkom danu, čija jara treperaše u vazduhu.

Četvrtak 25. travnja 1918. I z r u š k o j o d u l j u i z d i m o : P m a l j a m S r b i u : l o d n u c k e z l o m k a o A u s t r i j a p r o t i s v i J u g o s l a v t e ž e l i m m o n a r k i j u g u č u A u g u t p o r a d o k a z a l a i s l o z n a n o p r a v n j u č e i t u k o j e m u k o j o j o b e ć a o s v o j e m U p r a v o ž r t v e z a d a e s s l a v e n s k e o b r a n a s u m n j i č e j u g o s l a v o f k l a n j a U p o v j e i s t u p a m n o s t t e s m i s l u p o d u č i l e i b u d e m o b i r o k r a z r a z u m i j e s t o j e S l Z a t i m K o r o t a m t u ž n i c a o d s t r a n o d N i j e m i z m a , n a r o d a , r i n s k o m r a z n a r o n i s t v a . I z P r e m a p o t p u n a U K i e v k o j a h o g u b e r n i j u t j e t o v j e n o v i n a m o b i l i z a g o d i n e . p r e m a v o d o t e k n e s p j e b o l j e v i h z a r o b l j e P o l i s P r o t r k o v u p o l j a č e d o s a d š t o s i n d o b a O s t r a n k a n s t r a n k a K a d k o d m e n d r u g a j o p e š k i r o m s a d i š e u v e l o m j e p o č e v a d i T e l j e Č r n a j o j O č i v e l i k v i c a m a ; u t a n n o r u j e j e l e č e t u o n a n a u l a m a l b a š d o m e I o t p v o r i l a n a s r p s k i . S a u s t i l o v i t s r p s k i , o d i g v o r i m a o n o j , č i j a m a n t a f a . O t p o t „ J a n j e t e s a n . D o g j i , d u š o s e t i m m i r A h , d e v o j k e

demo kakvi li si Sles-Nije-rije-olsta šna š na njina. name mci, ma- kad tkoi, tla- a se luč- ime i su im go- bi tu- no- ni i- se- na- za- ju- do- to- mi- da u Ne- lo- ce- te i od ost o, no u, i- a- j- a,

Izjava koruskog svećenstva u Koruskoj. Slovensko je svećenstvo u Koruskoj poslalo odluku izjavu Jugoslavenskom klubu, iz kojega vidimo: Potpisani svećenici zahtijevaju ujedinjenje zemalja monarhije, koje obitavaju Slovenci, Hrvati i Srbi, u samostalnu, svake tuđe vrhovne vlade slobodnu državnu tvorbu u okviru monarhije i pod žezlom hapsburške krunice. Ovu izjavu podajemo 1. kao Austrijanci: Izjava neka bude odlučan prosvjed proti svim vanjskim neprijateljima, koji žele otcijepiti Jugoslavene od Austrije; mi hoćemo ostati u Austriji, te želimo jugoslavensku državu u okviru austrijske monarhije. Kao iskreni rođoljubi želimo veliku i moguću Austriju, koja ima istodobno da bude i moguća potpora katoličke crkve. Trajna narodnosna su trvenja dokazala, da će Austrija biti jedino moguća, jedinstvena i složna, bude li družila u sebi samo slobodne i ravnopravne narode i ne će li ih diferencirati u vladajuće i tlačene narode. A to vrijedi tim više po ratu, u kojem su narodi livali u potocima krv za državu, u kojoj neka vrijedi jednako pravo za sve, kao što je obećao naš presvijetli i ljubljeni car Karlo I. u svojem proglašenju na narode. 2. Kao Jugoslaveni: Upravo Jugoslaveni su doprinijeli u tom ratu najveće žrtve za domovinu i za cara, te radi toga očekuju, da će se moći slobodno razvijati u slobodnoj jugoslavenskoj državi, koja će sama po sebi biti najjača obrana protiv južnih neprijatelja monarhije. Svako sumnjivanje našeg rođoljublja, kao da bi naime naša jugoslavenska država bila uperena protiv Austrije, otklanjamo najodlučnije. 3. Kao koruski Slovenci: U povjesnom času preuredjenja austrijske monarhije istupamo zajedno sa tlačanim našim narodom u javnost te tražimo rješavanje jugoslavenskog problema u smislu naše deklaracije. Stogodišnje su nas nevolje podučile, e nam je boja budućnost zajednava jedino, budemo li se oslobodili od njemačke centralističke birokracije, budemo li si ostvarili vlastito slovensko razumništvo i činovništvo. Uslijed prijevratne birokracije stoji Slovenci na ruševinama svoje narodne kulture. Za tim nabiraju glasove tužne brojke iz slovenskog Korolana, koje se doimlju kao nečuvena, krvava optužnica sistem i vlad. 4. Kao svećenici: Da se odstrani narodnosni boj lome, što se odvoji Slovence od Nijemaca. Da se može osloboditi narod od pesimizma, zarazujućeg dušu kroz stogodišnja tlačnog naroda, da se omogući narodu naobrazba u materinskom jeziku i da se čini jedamput kraj nezgodnom raznarodivanju naroda naseljenjem tuđeg činovništva... Stijele potpisi.

Iz ruskih zemalja. Javljaju iz Kijeva: Prema vijestima „Kijevske Mysli“ vlada na Krimu potpuna anarhija. Bolševici uteravaju kontribucije. U Kijev je stigla deputacija krimskog pučanstva, koja hoće provesti utjelovljenje Krima Ukrajini. I gubernija Minsk i okružje Gomel zamolili su za utjelovljenje Ukrajini. — Prema vijestima kijevskih novina naredio je predsjednik karkasko republike mobilizaciju svih Armenaca i Kirgiza od 16. do 60. godine. — „Nieuwe Rotterdamse Courant“ javlja prema vijesti moskovskog dopisnika „Daily Newsa“ od petka: Da vlast vlade sovjeta raste, vidl se iz nespjeha pokušaja, da se sastavi vojska protiv bolševika. Glasu se, da su Semeiov i Kornilov bili zarobljeni.

Političke stranke u kraljevini Poljskoj. „Dziennik Narodowy“, što izlazi u Protkovu u Ruskoj Poljskoj, nabrojio je za izbore u poljačko državno vijeće, što se baš provodjaju, do sada već 21 stranku. To je svakako luksus, što si ne mogu dozvoliti Poljaci u sadašnje teško doba. Ove se stranke dijele u četiri skupine: 1. Ka strankama desnice pripadaju: 1. realistička stranka, stranka konzervativnih poljodjelaca; 2. savez gospo-

darske skupine nezavisne veleindustrije; 3. stranka kršćanskih demokrata; 4. narodno-demokratska stranka; 5. seosko narodno udruženje; 6. poljačka napredna stranka; 7. narodni blok. Ove stranke sačinjavaju veliko udruženje desnice. — II. Centrum sastavljaju slijedeće stranke: 8. narodna stranka; 9. pučko udruženje; 10. poljačka demokracija; 11. skupina aktivista; 12. klub prijatelja poljačke države. Ove stranke tvore takozvani narodni centrum. — Osim njih ubrajaju se među stranke centra još slijedeće: 13. liga poljačke države; 14. savez za novoprobudjenje poljačke države; 15. narodno-radnički savez. — III. K strankama lijevice pribrajaju se: 16. udruženje demokratskih stranaka; 17. stranka narodne nezavisnosti; 18. poljačka pučka stranka; 19. poljačka socijalistička stranka. Ove stranke prijavljuju uz komisiju za nagodu. — IV. Ka protuzavisnim strankama pribrajaju se: 20. socijalno-demokratska stranka za kraljevinu Poljsku i za Litvu i 21. poljačka socijalistička stranka lijevice.

Jugoslavensko pitanje i Mađžari. „Pesti Hirap“ donasa pod ovim naslovom opširni prikaz slavenskih aspiracija, te piše: Krivo je mišljenje, da je ruskim i ukrajinskim mirom dokrajčena panslavistička propaganda. Što više slavenska je propaganda baš od tada postala akutna i opasna, otkadl se digla bura ruske revolucije, koja je prijetila uništenjem čeških i jugoslavenskih nastojanja. Čestl su već odavno skinuli krinku, te idu tako daleko, da traže od nas Mađžara, da se dragovoljno odrekne mo naših „skovačkih“ županija. A možemo li vjerovati, da li se Česi i otpruili Slovenci bolje približili nama, ako li mi u časovitom poremećenju uma — zaista ostvarili prema njima po antanti izmisljeno pravo samoodredjenja? Ovo bi pravo stvorilo oko nas željezni obruč, koji bi nas posve uništio. Naravno, da i jugoslavenska propaganda ide u prvom redu protiv Ugarske, koju bi jedna jugoslavenska država — zajedno sa Srbijom i Crnom gorom — odtjela od njome i gospodarski posve uništio. Vidimo, da jugoslavenska propaganda zauzima sve veće dimenzije. Nije dugo tome, kad se snijeli fantasti još nijesu usudjivali izjaviti, da će ideju jugoslavenske države ostvariti i protiv volje Austrije i Mađžara. Od tada su se prilike promijenile. Sada se već posve otvoreno vodi ogavna borba protiv Ugarske. Stoga nije dosta, ako nemoćno jadikujemo, već se moramo energično braniti i organizirati. Budimo oprezni i nemojmo pustiti s vida ovo životno pitanje! Dok mi spavamo, naša se slavenska „braća“ pripravljaju, a njihovi se interesi zastupaju ne samo u Zagrebu i Beču, već i u Parizu i Rimu. Radi se o našoj budućnosti, o našem opstanku. Sada nema mjesta lakotumim, elegantnim gestama odricanja! Ne smijemo pomagati našim neprijateljima kod kovanja lanca, koji će nas ugušiti. A nemojmo dozvoliti to ni drugima!

Domae vijesti.

Pozor pred agentima provokatorima! Približuje se 1. svibanj! I tom su prigodom nekoja gospoda na poslu, za kojekakvim spletkama zavaravaju naš narod i da ga već prije čine odgovornim za sve ono, što bi se moglo desiti. Upozorujemo naše ljude, neka se ne dadu zavaravati od tih plaćenih provokatora, koji namjerice dolaze sa bajkama o organizacijama i bunama i opasnim pokretima. Ovakve ljude mora se odmah prijaviti ili

dati uapsiti. Svaki slučaj, koji će biti nama javljen, prijavit ćemo našim zastupnicima, da ga iznesu pred jedini pozvani forum — pred parlament. — Uredništvo „Hrvatskog Lista“

Svim župnim i općinskim uredima. Prigodom Previšnjeg imendana, dotično rodjendana Njezinog Veličanstva carice, upozoruje se, da ovdješnja odredba Allg. 481/1 od dne 24. travnja 1917., dotično Allg. 481/3 od dne 4. maja 1917., tičuća se održavanja svečané službe Božje, izvješćenje zastava na javnim zgradama i prisustvovanje školske mladeži kod svečané službe Božje ima vrijediti i na ovu godinu.

Plemeniti dar. Preuzvišeni gospodin dr. Anté Bauer, nadbiskup zagrebački, blagoizvolio je za svoga boravka u Opatici pokloniti družbi sv. Cirila i Metoda za Istru k 1000.— Na tom prelijepom čaru družbino ravnateljstvo zahvaljuje najusrdnije.

Učiteljima. Radi izvještaja, molim svakoga našega učitelja (učiteljicu), da mi pošalje ili donese na skupštinu točni popis hrane, koju je dobio ove godine (svaki mjesec napose) po iskaznici na svoju osobu. Dovoljna je uredovna dopisnica ili dopisnica. Zdravo! — Pučka škola u Zareču, p. Pazin. Istra.

Za služaj značnih navala. Uslijed ponovne revizije zasebnih zgrada, koje se upotrebljavaju kao zakloništa za slučaj znakova na uzburu i na temelju povjerenstvenog zaključka od dne 20. travnja t. g. slijedeće zgrade, koje ne pružaju dostatno sigurnosti protiv bomba, b vaju izbrisane iz iskaza zakloništa: 1. P. del Ponte, kuća Schnabel; 2. Šetalište Sofije Hohenberg 18; 3. Ulica Glovia 5; 4. Ulica Specula 7; 5. Ulica Fondaco, Dreher; 6. Ulica Stovogučca 5, 9 i 11; 7. Obala Franje Josipa 7; 8. Ulica Kandler 32; 9. Ulica Tartini 27; 10. Ulica Veterani 1 i 3; 11. Ulica Ospedale 5 i 9; 12. Ulica Verudella 24; 13. Ulica Millz, kuća Trapp; 14. Ulica Dignano 34; 15. Bolesnička blagajna mornarice u ulici Campomario. Današnjim danom gube svoju vrijednost legitimacije izdane za gornje zgrade. U koliko bude moguće izdat će se dotičnim osobama nove legitimacije na zakloništa, koja se nalaze u neposrednoj blizini njihovih stanova. Radi toga nužno je donijeti sobom legitimacije, koje su izgubile svoju vrijednost, na redarstvo (odlo javne sigurnosti) dnevno od 9—12 sati prije podne, moleći izdavanje novih legitimacija.

Današnji naš podlistak, slavnog pisca Borisava Stankovića, prenosimo iz knjige „Vrela Krv“, izašloj u Sarajevu (odabrana biblioteka). Knjigu preporučamo našim čitateljima najtoplije.

Tko znado nešto o mom sinu Ivanu Zaccai-u, koji je bio 7. ožujka otpusten iz radničke škole u arsenalu, te isdeznuo zatim bez traga, neka izvoli javiti ocu, Ivanu Zaccai-u, ulica Helgoland 233, odnosno ga predati redarstvu, da ga otpremi u Putz.

„Matica Hrvatska“. Kao redovita izdanja Matice Hrvatske za godinu 1917. (III. kola) izašle su ove knjige: 1. Krsto Pavletić: Život i pjesnička djela Franje Markovića. Str. 239. Ilustrovano (8 slika). Fotografirao prof. D. Szabo. Potanka i kritična monografija o životu i radu velikoga hrvatskoga pjesnika i filozofa. 2. Mirko Jurkić: Iz Završja. Crte i priče iz zapadne Bosne. U deset pripovijedaka ocrtan je prvi put u hrvatskoj knjizi život i običaji, srce i duša našega svijeta u krajevima zapadne Bosne. Ilustrovao je djelo Gabriel Jurkić (16 slika, jedna naslovna u bojama: Selo u Završju). Str. 253. Knjiga je sagradjena iz zaklade Dušana Kotura za godinu 1916. 3. Josip Kosor: Mime: Pripovijesti. Str. 175. 4. Dr. Fran Bubanović: Slike iz Kemije. Str. 240. Ilustrovano sa 57 slika. Nagradjeno iz

Kad se sve iskupiše, dogje njih nekoliko u sobi, kod mene, te probudiše mater. Jedna donese vodle, druga joj namesti šamiju, treća je polj i ubriša peškirom. Zatim je izvedoše tamo megju njih i posadiše u sredu. Posle donesoše ono „čupče“, pokriše velom jednu devojčicu i dadoše joj ogleđalo, te poče vaditi iz „čupčeta“ kite.

Teškšto da počnu, dogje i „ona“. Visoka, puna: Crna joj kosa u dugim kurjucima pada niz legja. Oči velike, crne i pokrivene dugim, tamnim trepavicama; usta mala, puna, nabubrela, ali ne crvena već tan-norujna kao od velike vatre, oprala, pogorela. U janječetu od plave svile, šalvarama od gjižije, bosu u narulama, s bagin i milim osmehom, dogje i sede baš do moje matere.

I otpoče se mantafa: Moja mati prvo je izgovorila na turskom jeziku, pa je onda preveđe na srpski. Sama mantafa na turskom jeziku kratka je, u stihovima; ali u Vranju žene, prevodeći je na srpski, oduže je, iskite, i same dopune. Prvo se izgovori mantafa na turskom, onda se izvuce kita, i onoj, čija je, kao u nekom prevodu, kazuje se mantafa.

Otpoče: „Ja ne znam šta mi je! Otkad te vidjeh, svet mi je tesan. Uzalud igra, pesma i veselje, uzalud svet! Dogji, dušo, ili progji pored pendžera, da te vidim, osetim miris tvoje kose i sagledam sjaj tvojih očiju. Ah, devojko moja! da znaš kako te volim i ginem

za tobom! Draža si mi no rođjena majka i sestra moja, milija mi je tvoja tanka polovina i ravna snaga, no sve blago stamboško! Dogji doveće ili lupi na kapičik, baci mi makam kamen preko zida, te da ga mēbram u nēdra i ljubim... Oh dogji, dogji! javi mi se!“

Devojčica, pokrivena velom, zavuče ruku u čupče, promeša i izvadi jednu kitu. Sve se nagnuše da vide čija je. Zaplante ih obraza, pogruče glave, pruži jedna ruku i uze kitu.

— A čekaj... I povjče jedna starija žena i poče je peckati: — To li ti svako veće, kad se vraćaš s njive kući, prolaziš onamo, a?

Anta, teta! promuća siroto devojčice i pogleda je pogledom punim molbe.

— — — Zašto mi srce cepaš? Ne smej se na drugoga, me gledaj ga; svet mi se gubi! Tako mi Boga, zakukače kukaviča nad našom kućom... Reci mi, pogledaj me, nesmej se, te ja da vidim biser tvoj, da i mene ogreje sunce tvojih očiju. O devojko! zašto me ubijaš? — Majka moja plače, plače ona, a ja venem. Kažem ti: ubila si me! Nemoj tako ti duše, tako ti milošte materine; nemoj, devojko; ne okreći glave od mene! Zašto kriješ lice u jašmak kad progjem, zašto bežiš u čiler kad dogjem?... Hajde! Vidiš, cveće je zamirisalo, gjul se razvio, karantil rascvetao... Hajde, devojko! Majka te moja čeka. Gjul'su je nakupila za tvoje ruse kose, baklavu za

medna ti usta, šerbet i madžun da te rani i čuva... Hajde! Reci samio, pa eto mene da te vodim u kuću svoju, raj tvoji!...

Od treće mantafe čini samio svršetak: — — — Dragi, dragi! dogji doveće, biću na kapidžiku. Evo već tri dana kako čuvam jagode za tebe. Dogji, kuci na kapidžik, pusti kroz rupu svoj glas; te da osetim duh ti vreo. Dogji! Koško puta čekam u bašti i gledam na tvoj pendžer... Dragi, dušo, dušo! dogji da osetim raj svoj i izumrem na ustima ti?...

I kita se pojavi. „Čija je?“ — viču sve razdragano, ali se od stida nijedna za nju ne javi. Ostaviše je na stranu.

„Prvi put izigjoh u baštu, uzabrah cveć, pomirisah ga, ali iz njega izigje osa i uđe me. Tako i ti, dragi. Prvi put kad me vide, slatko me pogleda. Posle, zamrsi kose moje guse, raskopča je ček, razgrnu grudi i ljubjaše me. Komšike, crne duše, rekohu ti: da sam neverna, i ti me, naruzerati, ostavi. Srce mi puca; ali još te volim. Idi druginja, ljubi ih, celivaj, pa opet dogji, dragi; meni. Ne ljutim se ja, već hvalim Boga što mi te dade. A još više ću da ga hvalim i slavim, ako mi se opet vratiš i celivaš me... Ah, moje cveće tako lepo cveta, jer ga suzama zalivam; tice mi tako s'atkol i tužno poju, jer ih lebelijom hranim, što sam za tebe čuvala... Dogji dragi, dogji, mili!“

zaklade Ivana Nep. Draškovića za godinu 1916. — Ova izdanja za godinu 1917. (III. kolo) od četiri knjige dobivaju članovi prinosnici za K 8.—, od čega otpada K 6.— za članarinu, a 2 K za otpremu, poštarinu i u ime poraslih troškova. Uvez za sve četiri knjige III. kola zapada K 7.—. Kako se iz toga razabire, izdala je „M. I.“ za godinu 1917. četiri lijepe knjige, te je dužnost svakog rodoljuba, da se kod iste učlaniti. Ne bi smio izostati nijedan naš radnik i omladinac, a da od inteligencije i ne govorimo. Uz nisku cijenu od K 8.—, — uračunavši i poštarinu — dobije se 4 poučne i zabavne knjige. Uprava našeg lista u ul. Čenide br. 2, prima članove svaki radni dan od 5—7 sati popodne, kao što i dr. Ivo Zucco, odvjetnik u Puli. Poželjno bi bilo, kad bi se u užim krugovima zauzeli među radništvom naši omladinci, te popisali one, koji se žele učlaniti. Kod toga se ima točno zabilježiti ime, prezime i obitavalište novog člana, i utjerati svotu od K 8.—, te naknadno dostaviti imena novih članova upravi našeg lista, odnosno dru. Ivo Zucco u. Pošto su knjige već izašle, molimo one, koji se kane učlaniti, da se predblježe još tekom ovog mjeseca, pošto ćemo početkom mjeseca svibnja otposlati imena članova. Za one, koji stanuju izvan Pule, dostatno je, da pošalju svotu od K 8.—, naznačivši na položnicu ispod svojeg imena: „za Hrv. Maticu“. — Nadamo se, da ćemo i ovdje naići na lijep odaziv naših rodoljuba, koji će najviše koristiti samim sebi, crpeći iz korisnih knjiga prosvjete i izobrazbu.

Jona po nađu. E takemo de novo! Na moju gršnu dušu ne bih se bija još uvijala, ma kad „Hrvatski List“ tako lipo zelen izlazil, da se ni ne pozna, kad prijateljska ruka, najviše luštaneje puštil u listu prazna bila — ču reči zelena — polja. Već je dosti čuda vrijeme pasalo, da nis pisa niš. Jasen se je zazelenilj, pastiri već sviću na svoje sučene svirale, mendula i čerišnja je procvitala, sve se je na svitu zazelenilo od mlakeg mladega žita, od jakoga duba od plodnoga polja pak do našega ubogega „Hrvatskega Lista“. Samo da mlado žito, zelen dub, jasenova mladica i sve to zelenilo na proljeće samo je znak mladega zdravega življenja, ko se rodi, ko će se uzgojiti, uzgrijati, a zelenilo našega lista je znak njegove bolesti, znak, da su mu brižnemu dani već odbrojani, ko ne dojde brzo pomoć. — A drugo se ni prominilo niš. Dub se je zazelenilja, čerišnja je procvitala, kako da ne mari da ni doba cvita, da je doba kad je sve tužno i žalosno, kad sve živi i čeka od danas do sutra, kad sve plače i kune, plače da mora trpiti, a kune, da su ljudi tako brez srca, tako nemilosrdni, gori od divljih zviri, a ne će da znadu da je svit lip, da je sve zeleno, mlado i puno cvita i života, kako oni mlada nesrećna dica, ka se nisu ni zgojila a su već odsužene na smrt. Samo jenu besidu češ čuti, kamo god dojdeš, kadigod počneš diškoraš, samo jenu tešku besidu, ka ti pada na srce, kako teška stvoga: Prokleti bili! Malo dite čulo je tu besidu od svoga dida, ki plače za svojim mrtvin sinom, i to malo dite tu besidu govori svojim uvenulim mrtvin glason. A mlada žena, još živa, zdrava i bujna, koj je muž nigdi daleko na fronti, a ona sama tu zapuštena čeka i broji dane i masece kad će on dojt. I ona ima samo jenu besidu: Prokleti bili! — Ali sve žene nisu takove. Jena je uvakova, druga unakova, kakovu je već Bog da. Jena ne more zabiti svoga muža, druga brzo zabi na nj, i išče samo da se zabavi kakogod i kadigod, samo da ne misli, na svit i na prokletstvo. — Ove dane san govori ja s mojim zman Osipom iz Jadreški. Počaja mi je povidati, kako je mižerija svagderi pak je i u Jadreški, kako se pozna svagderi da je vojska, tako i u Jadreški, i kako je svagderi žen poštenih i bez poštenja, pak tako i u Jadreški. Istina je, da je sa

vojskon došla i nesreća božja na svit. Ni sela, kad ni kakova takova brižna zabila, da je prid oltaron prisegla virnost jenen čoviku, a sad, kad je on daleko, more biti nidl na fronti, more biti u dalekoj Taliji ali ledenoj Rusiji, ona je prekrizila viru i besidu i svoje srce utišila u grišnom životu. I zman Osip iz Jadreški povida mi je za tu i tu, tu i tu, ka greževa simo i tamo, a ne mari za stid ni za besidu, ča je drugen čoviku dala. Ja znan da ni to samo u Jadreški. Ma svaken takoven nesrićen stvorenju moren ja, ki san čuda vidlja i čuda prova reći samo ovo: To će slabo svršiti. Kako delaš, takovu češ imati plaču, a kako živiš, tako češ i umriti. Poštenje za poštenje, viru za viru, ljubav za ljubav, a grih za grih.

Brace od kapitanata puljskega. Prodaja ribe. U slučaju, da priprije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imaju danas vlasnici karata počevši od broja 5601.

Dnevne vijesti.

Mora. „Narodni Listy“ pišu: Pred nedavno izašla je u Poznanju knjiga B. Chrzanowskog „Sa obale na obalu“, u kojoj autor spočitava Poljacima, da imaju doduše cijele kupove knjiga o Tatrana, ali nijedne jedinae knjizice o svojoj morsknoj obali. Kad bi Česi imali samo komadićak mora, publikacije bi o njemu oduzimale najljepše mjesto u učenoj literaturi i najbolji stručnjaci pisali bi sjajna djela o češkom moru. Drugi poljski auktor Zawilinski pak dokazuje, da Česi, i ako nemaju svoje vlastite morske obale, prije rata barem su nastojali, da osvoje pojedine komade tla na jadranskoj obali, napuštali su kupališta na otocima i na obali na jugu i nastojali, da zajedno sa pomoću banki zakupe dotično mjesto i u većim pristavnim paroplovnim poduzećima. Ne ćemo razglabati, vele „Narodni Listy“, u koliko inadu poljski auktor pravo o toj našoj gospodarskoj cilja svijesnoj politici. Ali mora se svakako pripomenuti, da češki interes za jadransko more, i kad ne bi blo akutan već prije, morao bi se pobuditi upravo danas stoput jačom intenzivitetom, jer iz vijesti korespondencije, listova i gospodarskih informacija doznajemo, kako grozničav baca Njemačka, a sa njom ruku u ruku svenjemački austrijski krugovi kapital na jug, da kupi negdje kakav komad zemlje na jadranskoj obali, da umjetno posadi na obali i u pristavnima njemačko gospodstvo, njemačko pravo i da budućoj jugoslavenskoj državi postavi što više najtežih zaprijetaka. (Zaplihenjeno.) U svakom slučaju pokazao se tu kaziput i za nas Čehle. Jadranska obala pripada Slovincima, Hrvatima i Srbima, koji su se sa nama vjerno pobratimili, i našom jest dužnošću, da im pomognemo obraniti se protiv njemačkog inavazij, da pomognemo graditi se paroplovna, pristavna i gospodarska poduzeća, koja osiguravaju sigurnu vladu nad morem. Tako će biti njihovo more i našim morem, jer ćemo ga u budućnosti za svoj gospodarski razvitak trebati.

Novi lijek protiv tuberkuloze. Berlinski liječnik dr. I. Palmle raspravlja u jednom sastavku o Friedmannovom liječnju tuberkuloze. Radi se o liječenju pomoću cijepjenja sa bacilima tuberkuloze od kornjače. Dr. Palmle proučava taj novi lijek već više godina, te ga iskušao na mnogobrojnim bolesnicima sa izvrsnim uspjehom. Za izlječenje dostaje jedno cijepjenje, ali osoba, koja je jednom cijepljena ovim sredstvom, ne smije se liječiti drugim, jer to djeluje na djelovanje ovog sredstva. Pače ne smije se cijepiti niti protiv kozica. Svaka bolest, kao upala grla, škret, djeluje loše na tok ozdravljenja. Sredstvo je posve bezopasno, što je dokazano pomnim istraživanjem. Austrijska vlada zanimala se za ovaj način liječenja, te su već odaslani neki liječnici, da prouče ovo novo sredstvo.

Izgradnja madžarskih časnika u Zagrebu. „Hrvatska Obrana“ javlja: Medju gradskim zastupnicima sabiraju se potpisi za saziv izvanredne glavne skupštine radi toga, što su nekoji madžarski časnici razbili po Illici više staklenih uresnifi ploča s natpisima; napose su razlupali krasne ploče Hrvatske eskomptne banke i po raznim dućanima. Šteta se računa preko 10.000 kruna. U zagrebačkim ozbiljnim i mjerodavnim krugovima traži se, da gradsko zastupstvo zaključiti i dade provesti protumjere protiv ovom postupku.

Psihologija konja na fronti. U jednom opisu fronte od nekog engleskog časnika u „Timesu“ nalazi se nekoliko opažanja o ponašanju konja u bojnoj zoni. Velika je razlika izmedju držanja i izgleda konja, kad se šalju na frontu i kad se vraćaju iz bojne linije. Vatro, pače nekako nestrpljivo vuku topove cestom na frontu, a kad se vraćaju, boja im se ne poznaje od ilovače i blata, a čitavo im je vladanje obilježeno potpunom apatijom. Velika je razlika izmedju engleskih i australskih konja s jedne strane i argentinskih i kanadskih s druge strane. Prvi pokazuju veliku odvažnost u najžešćoj vatri granata, dok drugi upotrebe svaku zgodu, da se sklone u udubine od granata. Najbolji konji najviše tpe od potresa živaca. Tako jedan topnik pričao. Stojao je sa konjima pod zaštitom jednog zida. U to udari pred njim granata, ali se konjima nije slučajem ništa dogodilo. Od tog doba nije konje nikada mogao dovesti blizu kojeg zida, odmah bi se propinjali ili bacili na zemlju i valjali. I kod šuma granale pokazivali bi isto poremećenje živaca, kako se to opaža kod vojnika, koji su jednom bili zasuti.

Poruke iz uprave.

A. Linardić, Martinšćica. Da možete smjestiti djecu nekamo u Hrvatsku, izvolite se obratiti na upraviteljstvo Družbe sv. Ćirila i Metoda, koja će vam dati potrebite upute.

Mali oglasnik

Pravi naravni „Wermuth“ može se dobiti, dok zalih traje, u skladištu vina L. Kriz, ulica Diana br. 11.

Velič bijeli pas se je zalotio u pekarnu opeka u Medulinskoj cesti, gdje ga se može preuzeti.

Traže se ženske za raznašanje novina za svaki dan ujutro rano uz dobru zaslužbu. Obratit se na upravu lista od 5—7 sati popodne.

Zavod za popravak potplata cipela Mignon, traži radnika eventualno samo za nekoliko sati uz dobru plaću.

2 psa ratlera ili teriera, koji su dresirani za lov na parcove, **kupiti bi se.** Ponude neka se uprave na upravu lista.

U trgovini pokušstva, Fil. Šarballića, u Šišanskoj ulici, prodaje se novo prispjelo pokušstvo.

Osjevanje protiv štetama prouzročenih od zračnih navala!

P. T. stranke, koje su već platile premiju, neka zvole doći u ovdješnje kreditno i eskomptno društvo, trg **Custoza 45**, po odnosne police. Stranke, koje ne kane dalje plaćati osjevanje, moraju, barem osam dana prije, nego isteče rok osjevanja, pismeno otkazati.

Ona bežaše ispred mene, smejući mi se i navlaš zastajkujući da je stigmem.

— Drž' je, drž', viknuše ostale, i svi potčasmo za nojom.
— Salvare joj šuštahu, prameni raspjete kose šibahu je po plecima, a ona se previja, beži, smeje slatko, sjno, razdragaño... Trčim, jurim, a ne vidim ništa sem vitkog joj i oblog stasa, razvijanih pleća, svilenih šalvara i raspjete, duge joj kose. Stigoh je. Otimah joj ono čupče, a ona se tres, grca, brani se i nesvesno pripija uz mene. Iz zažarenih joj obraza tek što krv nije kanula. Zažmurila, naslonila se celim telom na mene, stisla mi grčevito ruku, a iz suvih joj, nemih usta odo vreo, sladak dah. Tako prigrljenu, stisnutu i obamrlu držah je u naručju. One druge stajale i tapšu rukama. Osecah stid; ali je ipak ne puštah od sebe. U zraku brujit klik devojaka i njihovog tapšanje, iz bašte pirka svez vitrić, a hladovina s svežinom se sve više širi... Ruka mi se dotiče njenih toplih grudi, k'ecnuh, stisnuh je; glava mi klonu više njenog ramena, te moj obra zdodirnu njen, i ne znam ni sam zašto šapnuh:
— Paso!
Ona se trže, strese i osvesti. Pogleda me uplašeno i glasom koji opija i zanosi, drščući, jedva čujno, protapa:
— Nemoj! — Sramota jel

I otpočese se regjati sve lepša za lepšom. Sunce beše već klonulo, hladovina se raširila, a iz bašte pirka vetrić. Medju granjem ruža i jorgovina izvija slavuj, a povrh drveća, kuća i celog ovog zelenila, u svetlom zraku, k'kće ševa. One se sve skupile, zgurile i, zapajurenih grudi, slušaju mantafe, a ručicama stiskaju srce, da im ne kuca tako jako i sjno...
— Odjednom izigje je moja. Poznadoše je po crvenoj vrpci. Mati je pri prevodu, poče izvirati. Ali uze druga žena i poče ju prevoditi:
— Ne boj se ti mene! U dno mora sići ću, da izvadićm alem za tvoje čelo: zlato celoga sveta doneću ti, da te ukasim, nakitim i nagizdam!... Sve što se može, to ću ja da učinim, samo tebe da obasjam i uznesem... Ah, da znaš kako mi duša gori za tvojim dahom, kako grudi strašno dišu za tvojim nedrima?... Dogji u moju baštu, naberi cveće, zakiči se njime. Pa tako zakičena, urešena i umijvena jutarnjom rosom, padni na moje krilo, da te nijam i ljujkam... Da snevaš lep sanak, da snevaš mene i moje želje... Kad mesec obasja noć, dogji, javi mi se. Reci mi da me voliš, te da lakše spavam... Da me piže svetlost mesečeva i blaga, tiha noć... Hoćeš li? Uzećemo se za ruke, poči ćemo u svet, da se ljubimo i grlimo... Bežaćemo daleko, daleko!...
Izigje i njena:
— Svu noć sedim i mislim na tebe. Gjergjev ne mogu da držim. Ako vezem, vezem tvoje oko i usta;

ako pevam, pevam tvoje pesme!... Ah, da znaš, dragi, kako te željno čekam? Kako mi sva snaga trepti ko list na goru... Ah!...
— Mati umuče. Ona se nagnula k njoj, ručicom joj zapušila usta, a od stida sva zažarena i uzdrhtala sakrila lice u njena nedra.
— Teto, molim ti se, stani... Slatka teto!... šapuće i sve više u krilo moje matere krije lice.
— A... Ne može! viknuše ostale.
— Stani, oh stani! šapuće ona očajno.
— Mati metnu ruku u čupče, pa kad vide da u njemu nema više kita, šanu joj nešto, ona skoči, uze od devojčice ono čupče i poče prskati vodom iz njega sve ostale. Jer koja bude tom vodom poprskana biće skoro udata.
— I ona ih prskaše. Pod pazuhom joj čupče, zadigla šalvara, šamila joj pala, kosa se razbarušila, jelek popustio... Jedva dišući, sva zažarena, vrela, prskaše ona drugarice, koje bežahu ispred smejući se i kikoćući.
— Sa zapajurenim licem i ko krv rujnim ustima dogje ona: ja do mene, zasta — pa onda golom do lakata, be'om ručicom zgrabi vode i popraska me.
— Na! Evo i tebe!
— U tom njenom razdraganom uskliku beše toliko prkosa i ljubavi, da mi duša polete. Potrčah za njom.

Pojedi
JENA listu: U...
čitavu god. K...
Polugodište K...
mjesечно K 9...
za K 3-00, u n...
12 fil. pojed...
GLASI primaju...
pravi lista trg C...
godina 1918
Pod naslo
Beču“ pišu...
u Beču stv...
e, da se u...
eza Fürstenb...
ta u njemač...
tu posavjeto...
eluje u politi...
drugoj palac...
žavi (zaplijer...
o istim stva...
zernina i o s...
istupa. Ta o...
ju, nego o s...
ciji. Nema...
etresalo o ev...
njo-političko...
etovanja bila...
na u zgodn...
trno nipošto...
da jer se za...
čaja po vraz...
tanje: „Proti...
doba nečuv...
organizacij...
ovjerljiva sj...
zvana po sar...
ce. Nije pozn...
ig. Knez Fi...
oravak u nje...
ma, koje je i...
a bi stvar nap...
jemačkog nar...
ma. Tvrdi se...
eseno mišjen...
vnuđušno, to...
lijemaca. Pro...
jedni Listy“:
ri odstupu gr...
ledavni komi...
zročite je sve...
ovite sfere (a...
ječkog čitao...
apocinjnu gov...
osljednjih rez...
zvanjskih gra...
lična da rašir...
tim priopću...
od naslovom...
ofuzive, na za...
nima. Naš polo...
Nijemci dugo...
najopasnije z...
ad osobito Sl...
takle neka do...
stvar ozbiljna...
prave. Naše sk...
dobiju strožije...
gucé?). Gdje...
neka se to i...
cijski pokret i...
granice. Dolje...
žandari (akodj...
zajedno nije i...
sljavju jeste v...
njoj, potražil...
vladu istup s...
Neposredna je...
svećenstvo. Na...
dr. Šušteršić i...
ruku u ruci s...
odozgo. On su...
i misli, ako s...
komu opasna...
S koruskim sve...
reformne prijate...
Njemački „sur...
više tako groz...
Za to se sve t...
na kome će vl...
proti jugu. Vla...
većine, i ako...
da bi se na njo...
proti Jugoslav...
proračun. To p...
mentarno doba...
nijest sigurni...
dogodi ni nešto...
došlo je do vri...
da nadomjeste...
volju, ali ne u...
preboljeti.